

Правова природа інституту перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві за нововиявленими або виключними обставинами

Чайка Артур Олегович¹

Опубліковано	Секція	УДК
28.02.2025	Право	342.9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15111759>

Анотація. Стаття присвячена питанням правової природи інституту перегляду судових рішень в адміністративному судочинстві за нововиявленими або виключними обставинами. Звертається увага, що права людини та громадянина можуть бути захищені лише у разі ухвалення судом законного та обґрунтованого судового рішення у справі. Однак судові рішення, яке є законним та обґрунтованим при ухваленні, може перестати бути таким згодом у зв'язку з тим, що судом під час розгляду справи не було враховано важливих обставин, які можуть мати істотне значення для справи, що розглядалася. Цими обставинами є згідно зі ст. 361 КАС України нововиявлені та виключні обставини. На переконання автора, найменування досліджуваного виду перегляду – «перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами» – не повною мірою відповідає його сутності, тому що в названій процедурі переглядаються не тільки самі по собі судові рішення, що набрали законної сили, але адміністративна справа у цілому. Тому слід вважати, що предметом перегляду в цьому провадженні є саме адміністративно-правовий спір, переданий на розгляд суду. Обґрунтовано, що перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та виключними обставинами є окремою процесуальною формою судового процесу, а не його стадією. Автор наводить аргументи, що провадження з перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами передбачає не перевірку винесеного судового рішення на предмет наявності судової помилки, а додаткову гарантію перегляду справи по суті з урахуванням нововиявленої обставини. У той же час перегляд судових рішень за виключними обставинами дійсно спрямований на виправлення помилки у діях суду, що свідчить про незаконність судового рішення, водночас така помилка носить екстраординарний характер. Підсумовано, що можливості досліджуваного виду перегляду з огляду на сучасне регулювання не виправдано звужені законодавцем, що не дозволяє повною мірою реалізувати особі її право на судовий захист.

Ключові слова: перегляд судових рішень, стадії адміністративного процесу, адміністративне судочинство, нововиявлені обставини, виключні обставини, присічні строки.

¹ аспірант кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Державного торговельно-економічного університету <https://orcid.org/0009-0007-1272-3539>

The legal nature of the institution of review of court decisions in administrative proceedings based on newly discovered or exceptional circumstances

Abstract. The article is devoted to the issues of the legal nature of the institution of review of court decisions in administrative proceedings on newly discovered or exceptional circumstances. It is noted that human and citizen rights can be protected only if the court adopts a lawful and substantiated court decision in the case. However, a court decision that is lawful and substantiated when adopted may cease to be so later due to the fact that the court, during the consideration of the case, did not take into account important circumstances that may be of significant importance for the case under consideration. These circumstances are, according to Art. 361 of The Code of Administrative Proceedings of Ukraine, newly discovered and exceptional circumstances. In the author's opinion, the name of the type of review under study – «review of court decisions on newly discovered or exceptional circumstances» – does not fully correspond to its essence, because in the named procedure, not only the court decisions themselves that have entered into legal force are reviewed, but the administrative case as a whole. Therefore, it should be assumed that the subject of review in this proceeding is precisely the administrative-legal dispute submitted to the court. It is substantiated that the review of a court decision based on newly discovered circumstances and exceptional circumstances is a separate procedural form of the trial, and not its stage. The author argues that the proceedings for the review of court decisions based on newly discovered circumstances do not involve checking the issued court decision for the presence of a judicial error, but an additional guarantee of reviewing the case on the merits, taking into account the newly discovered circumstance. At the same time, the review of court decisions based on exceptional circumstances is indeed aimed at correcting an error in the court's actions, which indicates the illegality of the court decision, while such an error is of an extraordinary nature. It is concluded that the possibilities of the type of review under study, given modern regulation, have been unjustifiably narrowed by the legislator, which does not allow a person to fully exercise his right to judicial protection.

Keywords: review of court decisions, stages of the administrative process, administrative proceedings, newly discovered circumstances, exceptional circumstances, cut-off periods.

Вступ

Постановка проблеми. Основним Законом нашої держави визначено стандарти прав і свобод людини та громадян, при цьому в документі наголошується, що «права і свободи людини та громадянина захищаються судом» (ст. 55). Крім того, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1].

Зазначені конституційні положення знайшли своє продовження в КАС України, в якому зазначено, що «завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень» [2].

Безумовно, права людини та громадянина можуть бути захищені лише у разі ухвалення судом законного та обґрунтованого судового рішення у справі. Однак судові рішення, яке є законним та обґрунтованим при ухваленні, може перестати бути таким згодом у зв'язку з тим, що судом під час розгляду справи не було враховано важливих обставин, які можуть мати істотне значення для справи, що розглядалася. Цими обставинами є згідно зі ст. 361 КАС України, нововиявлені та виключні обставини.

Необхідність дослідження інституту перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами обумовлена проблемами, які в даний час спостерігаються в сфері адміністративного процесуального законодавства. Крім того, необхідність дослідження та аналізу інституту перегляду судових рішень за нововиявленими або

виключними обставинами зумовлена і посиленою увагою законодавця до даного інституту, свідченням чого є реєстрація в Верховній Раді України законопроекту від 21.08.2024 № 11508 [3].

Стан дослідження. Необхідно зазначити, що окремі питання перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами досліджувалися такими вченими як А.А.Єзеров, В.В. Решота, М.С. Сусак, М.І. Труш та іншими, що, однак, жодним чином не відкидає потребу зосередити увагу на правовій природі даного інституту.

Метою статті є дослідження правової природи інституту перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами в адміністративному судочинстві.

Результати

Безумовно, можливість перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами в теорії адміністративного процесу доцільно розглядати саме в контексті права особи на судовий захист.

Як зазначає В.В. Горкава, можливість оскарження та перегляду ухвал і постанов адміністративних судів в апеляційному та касаційному порядку, а також перегляд судових рішень за винятковими обставинами, перегляд постанов або ухвал суду, що набрали законної сили у зв'язку з нововиявленими обставинами, є гарантіями захисту прав та законних інтересів громадян та винесення законного й обґрунтованого рішення в справі, до того ж право на оскарження судового рішення в адміністративному судочинстві необхідно розглядати в нерозривному зв'язку з правом особи на судовий захист [4, с. 55].

Правила перегляду судових рішень, що набрали законної сили, на підставі нововиявлених або виключних обставин визначені у главі 3 розділу III КАС України передбачені (ст. 361-369 КАС України).

Звертає на себе увагу, що законодавець у КАС України не застосував щодо перегляду справ за нововиявленими або виключними обставинами термін «провадження», тоді як стосовно апеляційного та касаційного перегляду законодавець термін «провадження» використовує, що виглядає дещо непослідовно і порушує існуючу тенденцію законотворця щодо поступового удосконалення юридичної термінології в кодифікованих актах.

Наведемо з приводу цього думку вчених В.В. Решоти і М.І. Труш, які зауважили, що глави, які стосуються апеляційного та касаційного перегляду судових рішень мають назви апеляційне та касаційне провадження (що зміщує акцент на порядку розгляду та вирішення цієї категорії справ, процесуальних дій учасників справи та суду з цією метою), а щодо нововиявлених або виключних обставин вживається термін «перегляд». Відтак, вчені аргументують доцільність уніфікування підходів до найменування глав розділу III КАС України, продовживши обраний у перших двох главах розділу III підхід, за яким Глава III мала б назву «Провадження за нововиявленими або виключними обставинами» [5, с. 345], з чим ми у цілому погоджуємося.

Не можемо не зазначити і те, що існуюче найменування виду перегляду – «перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами» – не повною мірою відповідає його сутності, тому що в названій процедурі переглядаються не тільки самі по собі судові рішення, що набрали законної сили, але адміністративна справа у цілому. Тому слід вважати, що предметом перегляду в цьому провадженні є саме адміністративно-правовий спір, переданий на розгляд суду.

Така постановка питання має теоретичне обґрунтування та практичне значення, адже, наприклад, при встановленні нововиявлених обставин, за аналогією з першою та апеляційною інстанціями, не може обмежитися лише аналізом винесеного ним рішенням. Щоб зробити правильний висновок про те, що ці обставини є дійсно

нововиявленими (тобто не були відомі суду і заявнику в період ухвалення судового рішення і тому не відображені в матеріалах справи, але мають істотне значення для її вирішення), необхідно дослідити всі обставини, що підлягають встановленню у справі, а не тільки ті, що відображені в судовому рішенні, і переглянути справу у цілому, тобто заново вирішити спір.

В юридичній літературі висловлюється думка, що апеляційне та касаційне провадження, а також перегляд справ за нововиявленими або виключними обставинами, об'єднує те, що вони є факультативними стадіями адміністративного процесу, однак при цьому є цілком самостійними частинами адміністративного судочинства, адже мають власні завдання, цілі, суб'єктів, процесуальну форму, етапи [6, с. 154].

Деякі вчені перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами відносять до функцій самоконтролю суду. Зокрема, така думка висловлена П.П. Микуляком, який зауважив, що якщо апеляційний та касаційний способи оскарження судових рішень класично розглядаються як прояв судового контролю за діяльністю суду нижчої інстанції, то зважаючи на те, що для перегляду треба звертатися до суду, що ухвалив судові рішення, тут буде проявлятися функція самоконтролю [7, с. 172].

Подібну точку зору висловлює і Д.Д. Луспеник, вказуючи, що «для перегляду судових рішень процесуальним законодавством передбачена чітко побудована інстанційна система, водночас із цього загального правила є винятки і стосуються вони не можливості апеляційного чи касаційного оскарження судового рішення, тобто так званого вертикального оскарження, а саме горизонтального оскарження та перегляду, коли відповідна скарга/заява про скасування чи зміну судового рішення подається до суду, що його ухвалив. Такі процесуальні повноваження суду першої інстанції є самоконтролем за своїми процесуальними діями та ухваленими судовими рішеннями» [8, с. 59].

Слід зазначити, що незважаючи на різноманітність поглядів щодо групової належності перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у науковій літературі, такий перегляд виділяється в КАС України як самостійний вид провадження. Це пояснюється метою, особливостями суб'єктного складу, змістом, а також правовими наслідками процесуальної діяльності перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, який здійснює не суд вищої інстанції, а той самий суд, який ухвалив судові рішення. І це визначає особливе місце досліджуваного інституту.

Більше того, проведення перегляду судових рішень, що набрали законної сили, за нововиявленими або виключними обставинами є особливим, винятковим, надзвичайним та екстраординарним способом перегляду судового рішення.

Винятковий характер виявляється у можливості скасування судового рішення, який уже набрав законної сили, однак лише за встановлення суттєвих обставин у чітко визначених законом випадках.

Надзвичайний характер досліджуваного виду перегляду полягає у можливості повернення до розгляду судового спору, строки перегляду рішення щодо якого закінчилися в апеляційному та касаційному порядку.

Саме ця винятковість та надзвичайність ставлять під сумнів безапеляційне віднесення цього провадження до стадій процесу.

Тож, на нашу думку, перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами та виключними обставинами є окремою процесуальною формою судового процесу, а не його стадією. Справді, діяльність судів із перевірки судових рішень відрізняється від діяльності з їх перегляду. Основна відмінність у тому, що перегляд судових актів здійснюється не вищими судами, а судами, які прийняли судовий акт, які, скасувавши

його, переходять до розгляду справи з урахуванням нововиявлених або виключних обставин за правилами провадження у відповідній судовій інстанції.

Не менш дискусивним в теорії процесуального права досі залишається питання того, чи покликаний інститут перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами усунути судову помилку, або ж, можливо, така форма адміністративного процесу має інше призначення. На нашу думку, незважаючи на достатню кількість досліджень, присвячених судовій помилці, крапку в цій дискусії ставити передчасно (хоча, безумовно, ми маємо свою точку зору щодо даного питання).

На нашу думку, провадження з перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами передбачає не перевірку винесеного судового рішення на предмет наявності судової помилки, а додаткову гарантію перегляду справи по суті з урахуванням нововиявленої обставини. За своєю суттю провадження з перегляду за нововиявленими обставинами не є провадженням з перевірки судового акта. Дійсно, оскільки судом спочатку перевіряється не судовий акт, а встановлюється наявність або відсутність обставин, які не були і не могли бути відомі при розгляді справи та ухваленні судового рішення, то стверджувати, що суд перевіряє законність та обґрунтованість судового акта, неможливо. Вважаємо, що судова помилка у застосуванні права завжди є наслідком порушень норм матеріального чи процесуального права, допущених судом під час провадження у справі. При цьому не можна визнати помилкою суду невстановлення у судовому засіданні обставини, про існування якого суд з об'єктивних причин не повинен знати. У той же час перегляд судових рішень за виключними обставинами дійсно спрямований на виправлення помилки у діях суду, що свідчить про незаконність судового рішення, водночас така помилка носить екстраординарний характер.

Втім, задля справедливості відмітимо, що існує й дещо інший підхід. Прихильники розуміння судової помилки як підстави для перегляду судового рішення, що набрало законної сили, за нововиявленими або виключними обставинами зазначають, що недосягнення істини у справі є завжди наслідком судової помилки. Відповідно до такого підходу, неправильне рішення має визнаватися таким, що містить судову помилку незалежно від наявності або відсутності суб'єктивного свідомого ставлення та усвідомлення суддею неправильності результатів своєї діяльності. Таким чином, прихильники такого підходу переконані, що застосування поняття судової помилки не може обмежуватися лише випадками коригування судових актів у ординарних процедурах. Враховуючи такі аргументи, формулюється висновок, що перегляд актів правосуддя є одним із засобів усунення судової помилки.

Щодо зазначеного цікавою є думка В.В. Лаврова, який наполягає на доцільності розрізнення судової помилки в об'єктивному та суб'єктивному значенні: перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, як вважає вчений, не пов'язаний із виправленням судових помилок у суб'єктивному значенні у первісному рішенні, адже предметом судової діяльності у цьому випадку є встановлення наявності або відсутності нововиявлених обставин і подальший перегляд судового рішення з урахуванням цих обставин, у той же час «перегляд судових рішень за виключними обставинами спрямований на виправлення судової помилки у суб'єктивному значенні, екстраординарний характер якої пов'язаний із необхідністю поновлення *restitution in integrum* для заявника в особливій процедурі перегляду навіть через тривалі проміжки часу» [9].

Основною відмінністю провадження за нововиявленими або виключними обставинами, яка виділяє його від апеляційного, касаційного провадження полягає в тому, що підставою такого провадження є не оскарження неправосудності судового рішення (порушення судом норм процесуального права, не правильне застосування судом норм матеріального права тощо), а те, що на час ухвалення судового рішення

адміністративний суд першої інстанції не знав про такі обставини, або юридичні факти, які на час розгляду адміністративної справи не існували, які б суттєво могли вплинути на вирішення, розгляд адміністративної справи, оскільки про такі обставини, юридичні факти і не знали самі учасники адміністративної справи, або не були відомі хоча б одному учаснику, який приймав участь в адміністративній справі [10, с. 79].

Характер і роль перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами можна повніше розкрити при зверненні до підстав такого перегляду. Вони значно відрізняються від підстав перевірки законності та обґрунтованості судових рішень у порядку апеляційного та касаційного провадження, а їх вичерпний перелік в ч. 2 та ч. 5 ст. 361 КАС України.

У той же час, на нашу думку, можливості даного виду перегляду з огляду на сучасне регулювання не виправдано звужені законодавцем.

Так, це можна сказати щодо перегляду за такою виключною підставою як «встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане». Як бачимо, умовою перегляду за даною підставою є те, що рішення суду повинно бути невиконаним.

Цілком погоджуємося з А.А. Єзеровим, що у разі вирішення справи на підставі неконституційного правового акта (його окремих положень), відповідна особа повинна мати можливість одержати сатисфакцію внаслідок порушення своїх прав, і саме для цього вона звертається із заявою про перегляд справи за виключними обставинами, а суд при цьому має керуватися конституційним принципом, що держава відповідає перед людиною за свою діяльність, насамперед, щодо питань, коли внаслідок дії неконституційного закону були порушені її права [11].

У той же час, незважаючи на те, що адміністративно-процесуальне законодавство пропонує правові механізми поновлення прав особи, порушених виконанням скасованого (зміненого) рішення, незрозуміло з яких причин законодавець виключає можливість перегляду виконаного судового рішення на підставі п. 1 (маємо на увазі інститут повороту виконання, що згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 02.11.2011 № 3-рп/2011 є процесуальною гарантією захисту прав особи, яка полягає у поверненні сторін виконавчого провадження в попереднє становище через скасування правової підстави для виконання рішення» [12].

Додатковим аргументом на користь не виправданості такого підходу законодавця є і те, що останній не вбачає виконання судового рішення перешкодою для його перегляду з інших нововиявлених або виключних підстав.

Більше того, як свідчить правозастосовна практика, обмеження можливості перегляду за даною підставою поширюється і на рішення, якими відмовлено в задоволенні позовних вимог.

Дійсно, за позицією Верховного Суду, таке рішення суду в принципі не підлягає примусову виконанню, а, відтак, не може переглядатися за виключними обставинами. На переконання Суду «установлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, має значення передовсім як рішення загального характеру, яким визначається правова позиція для вирішення наступних справ, а не як підстава для перегляду справи із ретроспективним застосуванням нової правової позиції і зміни таким чином стану правової визначеності, уже встановленої остаточним судовим рішенням у справі» [13].

Аналогічний умовивід про те, що п. 1 ч. 5 ст. 361 КАС України встановлене імперативний припис, згідно з яким рішення суду, що набрало законної сили та яким у

задоволенні позову відмовлено, не може бути переглянута у зв'язку з виключними обставинами наведено і в постанові Верховного Суду від 19.02.2021 [14].

Не менші дискусії викликає питання щодо встановлених законодавцем строків подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Безумовно, відсутність в законодавстві граничних строків для подання заяви про перегляд не сприяла б правовій визначеності та стабільності адміністративних правовідносин, оскільки з плином часу може змінитися або навіть зникнути предмет спору. У той же час, встановлені на сьогодні строки є прісичними, тобто не підлягають поновленню за будь-яких обставин, а їх тривалість не дозволяє повною мірою реалізувати особі її право на судовий захист.

Так, за виключною обставиною у разі «встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні цієї справи судом» (п. 3 ч. 5 ст. 361 КАС України) заяву про перегляд судового рішення може бути подано особою, стосовно якої постановлено рішення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, не пізніше тридцяти днів з дня, коли така особа дізналася або могла дізнатися про набуття цим рішенням статусу остаточного, однак не пізніше десяти років з дня набрання судовим рішенням, щодо якого ставиться питання про перегляд, законної сили. При цьому положення КАС України не передбачають можливість поновлення таких строків.

Такий стан правового регулюванням навряд чи можна вважати прийнятним, адже як свідчить практика справи в міжнародних судових установах, зокрема ЄСПЛ, можуть розглядатися і понад десять років, а вплив такого десятирічного строку не дозволяє реалізувати право на перегляд.

На усунення такого недоліку в правовому регулюванні спрямований законопроект від 21.08.2024 № 11508. Однак незважаючи на всі позитивні сторони зазначеного проекту вважаємо, що його положення не можуть повною мірою задовольнити потреби заінтересованих осіб, оскільки використане його розробниками формулювання «може бути поновлений строк для перегляду судового рішення за виключними обставинами ...» [3] залишає простір для судового розсуду, що у даному випадку не є доречним.

Висновки

Отже, особливості провадження з перегляду за нововиявленими або виключними обставинами, його винятковий характер визначають особливе місце цього правового інституту. Ґрунтуючись на тому, що головна функція правового інституту полягає у забезпеченні цілісного, регулювання в межах однорідної групи суспільних відносин даного виду, можна стверджувати, що сукупність норм, що регулюють перегляд рішень щодо нововиявленими або виключними обставинам, становить самостійний інститут адміністративного процесуального права, а діяльність суду, що переглядає рішення в цьому порядку, видається, є самостійним видом провадження, а не стадією адміністративного процесу.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print> (дата звернення: 13.02.2025).
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06.07.2005 № 2747- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 13.02.2025).
3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 14 лютого 2024 року № 1-р(II)/2024

- щодо гарантування захисту прав і свобод особи за рішенням Європейського суду з прав людини від 21.08.2024 № 11508. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44759> (дата звернення: 13.02.2025).
4. Горкава В.В. Оскарження постанови у справі про адміністративні правопорушення як елемент гарантії реалізації права громадян на захист. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 3. С. 55-59.
 5. Решота В.В., Труш М.І. Перегляд судових рішень в адміністративному судочинстві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 344-346.
 6. Качур І.А. Порядок розгляду адміністративних справ: у контексті стадійності адміністративного судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 3. С. 152-156.
 7. Микуляк П.П. Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії). Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Приватний вищий навчальний заклад Університет Короля Данила. Ужгород. 2020. 223 с.
 8. Луспенник Д.Д. Самоконтроль суду першої інстанції у цивільному процесі: правова регламентація та потреба удосконалення і розширення. *Судова апеляція*. № 3(16), 2009. С. 58-66.
 9. Лавров В.В. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами у цивільному судочинстві. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. Харків. 2023. 240 с.
 10. Сусак М.С. Особливості процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції у справах щодо перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. *Правові новели*. № 11. 2020, Т. 2. С. 77-86
 11. Єзеров А.А. Конституційна скарга і виключні обставини для перегляду справ. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/811129/> (дата звернення: 13.02.2025).
 12. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2011 № 3-рп/2011. URL: <https://ccu.gov.ua/docs/622> (дата звернення: 13.02.2025).
 13. Ухвала Верховного Суду від 23.12.2022 (справа №805/1312/16-а, адміністративне провадження №Зв/9901/104/20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102220409> (дата звернення: 13.02.2025).
 14. Постанова Верховного Суду від 19.02.2021 (справа № 808/1628/18, адміністративне провадження № К/9901/29652/19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95010526> (дата звернення: 13.02.2025).